

§ 177

Helsingin kaupungin ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman 2020–2024 päivitys vuodelle 2024

HEL 2023-013926 T 11 00 03

Päätös

Kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaosto päätti hyväksyä liitteenä olevan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman 2020–2024 päivityksen vuodelle 2024.

Esittelijä

ympäristöjohtaja
Esa Nikunen

Lisätiedot

Riikka Åberg, yksikön päällikkö, puhelin: 310 32010
riikka.ahberg(a)hel.fi
Heidi Öjst, yksikön päällikkö, puhelin: 09 310 50220
heidi.ojst(a)hel.fi

Liitteet

1 Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma 2020-2024, päivitys 2024

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote

Etelä-Suomen aluehallinto-
virasto

Otteen liitteet

Esitysteksti
Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano
Liite 1

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmaelvoitteesta on säädetty elintarvikelain 39 §:ssä, eläinlääkintähuoltolain 10 §:ssä, terveys-
densuojelulain 6 §:ssä ja tupakkalain 84 §:ssä.

23.11.2023

Ympäristöterveydenhuollon yhteisen valtakunnallisen valvontaohjelman mukaan valvontasuunnitelma toimii kunnassa valvonnan suunnittelun työvälineenä, joten siihen on tarkoituksenmukaista sisällyttää valvontaan kuuluvia ja sitä tukevia asioita, kuten valvontakohteiden lukumäärä kohdetyypeittäin, voimavarat ja niiden jakautuminen toimialoittain, koulutussuunnitelma, tarkastusten suunnittelu ja toteutus, valvonnasta perittävät maksut, näytteenottosuunnitelmat, laboratoriot ja ulkopuoliset asiantuntijat, joihin valvonta tukeutuu, valvonnan painopisteet, valvontahankkeet, häiriötilannesuunnitelma sekä viestintäsuunnitelma.

Ruokavirasto ja Sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvontavirasto Valvira ovat laatineet valtakunnallisen ympäristöterveydenhuollon yhteisen valvontaohjelman vuosille 2020–2024. Valtakunnallinen yhteinen ohjelma ja sen lakikohtaiset ohjelmat ja niiden päivitykset on otettu huomioon kunnan valvontasuunnitelman päivitystä 2024 laadittaessa. Myös Ruokaviraston kunnan elintarvikevalvontasuunnitelmaa koskeva ohje on soveltuvin osin otettu huomioon valvontasuunnitelmassa. Painopisteet sekä tarkastus- ja näytteenottosuunnitelmat on esitetty lakikohtaisissa suunnitelmissa.

Ympäristöterveydenhuollon valtakunnallisessa valvontaohjelmassa ohjelmakauden 2020–2024 teemaksi on valittu yhdenmukainen valvonta ja yhteistyö. Yhdenmukainen valvonta tähtää valvonnan laadun parantamiseen. Ympäristöterveydenhuollon oma laatukäsikirja on laadittu vuonna 2022 ja se päivitetään vuosittain. Laatukäsikirjaan on kuvattu yksiköiden laatumenettelyt, kuten muun muassa toimintaohjeet, sisäiset auditointikäytännöt, reklamaatioiden hallinta, asiakkuuksien hallinta ja jatkuvan parantamisen mallin käytännöt.

Asiakastyytyväisyyttä seurataan valtakunnallisen tietojärjestelmän (VATI) avulla toteutetun jatkuvan kyselyn kautta. Elintarvikeeturvallisuusyksikössä kysely kohdistuu Oiva-tarkastuksiin ja ilmoitusten käsittelyyn. Ympäristöterveysyksikössä kysely kohdistuu suunnitelmallisen valvonnan tarkastuksiin ja ilmoitusten käsittelyyn.

Elintarvike- ja terveydensuojelualan valvontakohteille on tullut vuosittainen valvonnan perusmaksu vuoden 2022 alusta lähtien. Elintarvikevalvonnan perusmaksulla pyritään vahvistamaan elintarvikeyritysten ohjausta ja neuvontaa, monimuotoista viranomaisyhteistyötä esimerkiksi elintarvikepetosten ja ruokamyrkytysten selvittämisessä sekä turvaamaan elintarvikevalvonnan riittävää resursointia. Terveystieteiden valvonnan perusmaksulla pyritään mahdollistamaan kattavampaa neuvontaa ja ohjausta, tukea yritysten omavalvontaa sekä yhtäläisesti turvata valvonnan resursointia. Lisäksi maksu osaltaan kattaa talous- ja uimaveden valvontaan liittyvien valvontatutkimusohjelmien, seuranta-

23.11.2023

kalenterien ja näytteenottosuunnitelmien laatimiseen käytettyä työaikaa. Helsingin osalta elintarvikevalvonnan perusmaksu tuo vähintään 600 000 euron ja terveydensuojeluvalvonnan vähintään 150 000 euron vuosittaisen lisätulon.

Valtiovarainministeriö käynnisti heinäkuussa 2021 valmistelun hyvinvointialueiden mahdollisista uusista tehtävistä, niiden rahoituksesta ja maakuntaverosta. Ensimmäisessä väliraportissaan 31.1.2022 työryhmä esitti uusia tehtäviä hyvinvointialueille. Niihin lukeutuivat myös kuntien ympäristöterveydenhuollon tehtävät, jotka siirtyisivät hyvinvointialueille mahdollisesti vuoden 2026 alusta. Uuteen hallitusohjelmaan ei sisälly ympäristöterveydenhuollon siirtoa hyvinvointialueille, joten tehtävä säilyy kuntien vastuulla.

Talousveden laatua ja valvontaa koskevia kansallisia laki- ja asetusmuutoksia tuli voimaan vuoden 2023 alussa. Vuoden 2024 valvonnassa tullaan erityisesti ohjaamaan ja neuvomaan talousvesiasetuksessa veloitettuja kiinteistöjen omistajia rakennusten vesilaitteiden riskienhallintaan. Tämän uusi valvonta- ja neuvontavelvoite vie resurssia muulta suunnitelmalliselta terveydensuojeluvalvonnalta.

Laki eläinten hyvinvoinnista tulee voimaan vuoden 2024 alusta. Laki vaikuttaa muun muassa valvontaeläinlääkäreiden käyttämiin hallinnollisiin menettelyihin. Muutosten toteutus tulee viemään merkittävästi työaikaa vuonna 2024.

Myös uusi eläinlääkintähuoltolaki on EU:ssa notifioitavana ja sen on tarkoitus tulla voimaan 2025. Lakimuutos vaikuttaa Helsingin ja yliopistollisen eläinsairaalan sopimukseen peruseläinlääkäripalveluista, kun uudessa laissa yliopiston asema eläinlääkäripalveluiden tuottajana on määritelty lainsäädännössä. Muutoksella ei odoteta olevan merkittäviä vaikutuksia kaupungille aiheutuviin eläinlääkäripalveluita koskeviin kustannuksiin.

Lausuntokierroksella oleva tupakkalain muutos koskien ns. nikotiinipussien ottamista nykyistä kattavammin tupakkalain piiriin lisäisi toteutuessaan maltillisesti tupakkavalvonnan resurssitarvetta ja kasvattaisi valvonnan tuloja.

Ympäristöpalveluissa on ympäristöterveydenhuoltoon vuonna 2024 käytettävissä henkilöresursseja 73 htv. Tarkempi resurssijakauma ja valvottavien toimintojen määrät on esitetty suunnitelmassa.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto teki ympäristöterveydenhuollon arviointi- ja ohjauksikäynnin Helsinkiin touko-kesäkuussa 2023. Arviointi- ja ohjauksikäynti kattoi koko ympäristöterveydenhuollon eli yhteisen osio,

23.11.2023

elintarvikevalvonnan, eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan, terveydensuojeluvalvonnan sekä tupakka- ja lääkelain mukaisen valvonnan.

Aluehallintovirasto totesi, että resursseissa on selkeästi edelleen puutteita verrattuna molempien yksiköiden tehtävien laajuuteen ja määrään.

Suunnitelmallisen valvonnan toteuma vuodelta 2022 on ollut matala terveydensuojelulaissa esimerkiksi päiväkotien ja koulujen osalta, jossa toteuma oli 58 % (vuonna 2021 29 %) sekä vanhusten tehostetun palveluasumisen yksiköiden osalta. Tilannetta haastaa edelleen huonoiksi luokiteltujen uimarantojen edellyttämät toimet sekä uudet tehtävät ensisijaisten tilojen valvonnassa. Elintarvikelain valvonnassa on jääty yleisesti 80 %:n tasoon valtakunnallisen ohjeistuksen tavoitteista. Vaikka resurssivaje on kaventunut merkittävästi viime vuosien aikana, valvontayksikön ennakoimattomat työtehtävät (mm. petoksiin liittyvä valvonta) sekä runsas ruokamyrkytyspäilyjen määrä vaikuttaa siten, että tarvitaan edelleen lisää resursseja.

Aluehallinnon arvion mukaan seuraavina vuosina on tarpeen tarkkaan arvioida resurssitilannetta lakialoittain ja perustella mahdollinen lisätarpeiden esittäminen toteuman ja valtakunnallisten ohjeiden pohjalta.

Elintarvikevalvonnan riskiperusteinen tarkastustarve perustuu Ruokaviraston riskiluokitusohjeeseen. Nykyisellä valvontahenkilöstöllä ei ole saavutettu Ruokaviraston riskiperusteisia tarkastustavoitteita ja uusi elintarvikelaki on lisännyt tarvetta toimijoiden neuvontaan ja viranomaisyhteistyöhön. Elintarviketurvallisuusyksikköön perustettiin yksi elintarviketarkastajan vakanssi vuonna 2023 ja vastaavasti vuonna 2024 perustetaan yksi elintarviketarkastajan virka.

Eläinsuojeluvalvonnassa suurin osa resursseista kohdistuu epäilyn mukaisiin tarkastuksiin, joita tehdään yli 300 vuodessa. Valvontaeläinlääkäreiden työmäärä ja työn kuormittavuus on kasvanut merkittävästi. Avoimien ja käsittelyssä olevien tapausten määrä on kaksinkertaistunut vuoteen 2022 nähden. Tapausten selvittäminen on myös aikaisempaa työläämpää, koska vieraskielisiä asiakkaita on aikaisempaa enemmän ja asian hoitamisessa tarvitaan usein tulkkia. Ympäristöpalveluihin perustetaan viides valvontaeläinlääkärin virka vuoden 2024 alusta.

Terveydensuojelu- ja tupakkavalvonnassa ei nykyisillä resursseilla päästä Valviran antamiin suosituksiin tarkastusmääristä ja -tiheyksistä. Terveydensuojeluvalvonnan resurssitilanne on parantunut viime vuosina. Yksikköön perustettiin uusi ympäristötarkastajan vakanssi vuonna 2023. Vuodelle 2024 sekä tupakka- että terveydensuojelulain muutos-

23.11.2023

ten myötä tulevat uudet tehtävät kasvattavat edelleen resurssitarvetta. Tavoitteisiin pyritään aktiivisesti pääsemään myös kehittämällä toimintaa: mm. priorisoinnin tueksi on valmistunut kohdekohtainen riskinarviointimalli, sähköistä asiointia edistetään ja etätarkastusmalli on vakiintunut tupakkavalvontaan.

Henkilöresurssien vajeet on tuotu esille toimialan talousarviota valmisteltaessa. Lisäksi valvontasuunnitelmassa on esitetty tehtävien priorisointia ja muita työn sujuvoittamiseksi tehtyjä toimenpiteitä.

Laboratoriopalveluiden tuottaja kilpailutettiin vuonna 2023. Kilpailutuksen tuloksena ympäristöpalvelut solmi Metropolilab Oy:n kanssa laboratoriopalveluista kaksivuotisen sopimuksen, jossa on kahden vuoden optiokausi.

Valvontasuunnitelmassa on otettu huomioon valtakunnallisen ohjeistuksen mukaisesti valvontamaksut, valvontahenkilöstön koulutus, viestintä ja häiriötilanteisiin varautuminen. Varautumisen osalta on huomioitu tarve valmiussuunnitelman jatkuvaan päivittämiseen.

Elintarvikevalvontasuunnitelma

Elintarvikevalvonnassa tavoitteena on, että riskiperusteisen valvontasuunnitelman tarkastusmäärästä toteutuu vähintään 3100 suunnitelmallista tarkastusta. Suunnitelmallisiin tarkastuksiin luetaan myös epäkohtien korjaamiseksi tehtävät uusintatarkastukset, joiden osuuden arvioidaan olevan enintään 15 %. Osa suunnitelmallisista tarkastuksista tehdään etä- ja asiakirjatarkastuksina siten, että tarkastukseen ei sisälly tarkastuskäyntiä kohteessa. Etätarkastuksina toteutetaan erityisesti verkkokauppojen ja virtuaalitoimijoiden tarkastuksia.

Elintarvikeneuvonnan kehittäminen edelleen on yksi vuoden 2024 painopisteistä. Elintarviketurvallisuusyksikköön perustettiin vuonna 2022 elintarvikeneuvonta-tiimi, joka vastaa muun muassa keskitetystä elintarvikeneuvonnasta, asiakasyhteydenottojen ja valvontapyyntöjen kirjaamisesta, huoneistoja koskevien rekisteröinti-ilmoitusten käsittelystä sekä aloitustarkastuksista. Yhteistyötä kaupungin yritysneuvonnan, kasvatuksen ja koulutuksen toimialan sekä rakennusvalvonnan kanssa jatketaan. Muita painopisteitä ovat Oiva-tarkastuksissa havaittujen epäkohtien korjaamisen varmistaminen, yhteistyön kehittäminen eri viranomaisten kanssa erityisesti elintarvikepetosten selvittämisessä sekä VATI-järjestelmän sähköisten ilmoituslomakkeiden käyttöasteen nostaminen.

Ympäristöpalvelut järjestää elintarvikealan ketjutoimijoiden kanssa säännöllisiä tapaamisia, joissa käydään läpi valvontatuloksia ja lain-

23.11.2023

säädäntömuutosten vaikutuksia. Lisäksi elintarvikeeturvallisuusyksikkö kouluttaa elintarvikealan toimijoita esimerkiksi tapahtumien infotilaisuuksissa ja NewCon järjestämissä uusien yrittäjien tilaisuuksissa. Toimijoiden käyttöön on ilmaisia omavalvontasuunnitelmien malleja ja ohjeita, jotka ovat saatavissa kaupungin internet-sivuilta.

Pääkaupunkiseudun yhteisiä projekteja ovat tarjolla olevan veden hygieeninen laatu tarjoilupaikoissa sekä kastikkeiden hygieeninen laatu tarjoilupaikoissa. Helsingin omassa näytteenottoprojektissa selvitetään näytteenoton avulla mansikan maantieteellistä alkuperää ja jäljitettävyyttä. Lisäksi jatketaan sisämarkkinoilta tuotavan lihan näytteenottoa ja tutkimusta salmonellan varalta ja osallistutaan Ruokaviraston histamiiniprojektiin.

Terveydensuojelun valvontasuunnitelma

Terveydensuojelun valvonnassa tavoitteena on, että riskiperusteisen valvontasuunnitelman tarkastusmäärästä toteutuu vähintään 500 suunnitelmallista tarkastusta. Suunnitelmallisiin tarkastuksiin luetaan myös epäkohtien korjaamiseksi tehtävät uusintatarkastukset. Terveydensuojelun valvonnassa toiminta on suunnattu painopistealueisiin: talousveden ja uimavesien laadun valvontaan, lasten ja nuorten käyttämien toimintojen, kuten mm. päiväkotien, koulujen ja oppilaitoksien sekä vanhusten tehostetun palveluasumisen yksiköiden terveydellisten olosuhteiden valvontaan, terveydensuojelulain 13 §:n mukaisten ilmoitusten käsittelyyn, sekä asuntoja koskevien toimenpidepyyntöjen hoitamiseen.

Ohjelmakaudella otetaan huomioon ympäristöterveydenhuollon yhteisen valtakunnallisen valvontaohjelman ja valtakunnallisen terveydensuojelun valvontaohjelman teemat: yhtenäinen valvonta ja yhteistyö sekä omavalvonnan tukeminen ja elinympäristöterveyden edistäminen.

Yhtenäisen valvonnan teemaa edistetään käymällä vuoropuhelua valvonnan toimintatavoista valvontayksiköiden kanssa. Toiminnanharjoittajia ohjataan toteuttamaan omavalvontaa antamalla neuvontaa tarkastuskäynneillä ja muissa sopivissa yhteyksissä, kuten järjestämällä infotilaisuuksia sidosryhmille. Kouluille ja oppilaitoksille valmistuu vuoden 2024 alussa omavalvontamallipohja, jonka laadinnassa on huomioitu käyttäjien toiveita. Ohjelmakaudella lisätään yhteistyötä kunnan eri toimintojen, kuten ympäristönsuojelun rakennusvalvonnan ja kaavoituksen kanssa. Yhteistyötä edistetään myös osallistumalla moniammatilliseen kaupungin sisäilmatyöryhmään ja sen alaisuudessa toimiviin toimialakohtaisiin sisäilmatyöryhmiin. Valvonnan asiakaslähtöisyyttä ja

neuvontaa edistetään keräämällä ja analysoimalla asiakastytyväisyyss-
tuloksia.

Yleisten uimarantojen vedenlaatua valvotaan asetusten mukaisesti ja
uimarantaveden valvontatutkimustuloksista ja erityistilanteista tiedote-
taan yleisöä. Huonoon uimaveden laatuoluokituksen liittyviä selvityksiä
jatketään aktiivisesti. Vuosille 2024–2025 on suunniteltu osallistumista
partnerina Kaupunkivesien ympäristöhaitat kuriin -hankkeeseen, jonka
toteutuminen riippuu hankkeelle haetun rahoituksen järjestymisestä.

Vuonna 2024 aloitetaan yleisten saunojen valvontaprojekti yhteistyössä
Tampereen ympäristöterveydenhuollon kanssa. Lisäksi vuonna 2023
aloitettu projekti tilojen lämpötilojen lainsäädännön mukaisuudesta sosi-
aalihuollon kohteissa jatkuu vuodelle 2024. Projektin tarkoituksena on
saada tietoa sekä energiakriisin että kesäaikaisten hellejaksojen mah-
dollisista vaikutuksista tilojen sisälämpötiloihin. Hellejaksojen piden-
tyessä varaudutaan ohjelmakaudella ohjeistamaan ja tiedottamaan
kaupunkilaisia toimenpiteistä, joilla terveyshaittaa voi pyrkiä vähentä-
mää.

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontasuunnitelma

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontasuunnitelmassa on kuvattu
eläinsuojelu- ja eläintautivalvonnan kohteet, tehtävät ja niihin liittyvät
velvoitteet. Eläinten hyvinvointilaki tulee voimaan vuoden 2024 alusta.
Vuoden 2024 painopisteinä ovat eläinten hyvinvointilain toimeenpanon
toteuttaminen ja kaupungin ympäristövalvonnan käytössä olevan
Trimble Locus- valvontatietojärjestelmän laajentaminen eläinsuojelu- ja
eläintautivalvonnan käyttöön. Asetus koirien tunnistusmerkinnästä ja
rekisteröinnistä astui voimaan vuoden 2023 alusta, mikä voi lisätä neu-
vonta- ja valvontatarvetta. Yhteistyö poliisin eläinrikosryhmän kanssa
jatkuu ja yhteistyötä muiden kuntien valvontaeläinlääkäreiden kanssa
tiivistetään ja kehitetään edelleen erityisesti pitkäaikaisten ja laajojen
eläinsuojelutapausten käsittelyssä.

Eläintautivalvonnassa lintuinfluenssaa on todettu Helsingissä luonnon-
linnuissa vuosina 2021–2022, mikä on aiheuttanut varautumistoimenpi-
teitä näytteenotosta puhdistustoimenpiteisiin ja altistuneiden kartoituk-
seen. Valvontaeläinlääkärit ovat ohjeistaneet myös Korkeasaarta ja
Yliopistollista eläinsairaalaan varautumisessa ja olleet tiiviissä yhteis-
työssä pelastuslaitoksen, aluehallintoviraston ja Ruokaviraston kanssa.
Lintuinfluenssan vastustamiseen liittyvien toimenpiteiden odotetaan jat-
kuvan vuonna 2024.

Tupakka- ja lääkelain mukainen valvontasuunnitelma

Ohjelmakaudella otetaan huomioon ympäristöterveydenhuollon yhteisen valtakunnallisen valvontaohjelman ja valtakunnallisen tupakkalain valvontaohjelman teemat: omavalvonnan tukeminen ja yhteistyö ehkäisevän päihdetyön kanssa, laittoman kaupan ehkäisy ja viranomaisten välinen yhteistyö sekä tuotevalvonta ja markkinoinnin valvonta. Yhteistarkastuksia voidaan tehdä esimerkiksi elintarvikevalvonnan, alkoholi-valvonnan, työsuojausvalvonnan, tullin tai poliisin kanssa.

Tupakkalakiin on vuoden 2023 lopulla esitetty muutosta, jossa lakiin lisättäisiin viivytyksettä savuttoman nikotiinituotteen määritelmä. Se kattaisi nikotiinipussit ja niitä läheisesti muistuttavat tuotteet. Savuttomista nikotiinituotteista ehdotetaan säädettäväksi pitkälti vastaavalla tavalla kuin tupakkalaissa säädetään tupakkatuotteista ja nikotiininesteistä.

Tupakkavalvonnassa keskitytään tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden sekä nikotiinivalmisteiden myyntipaikkojen tarkastuksiin ja myyntilupahakemusten käsittelyyn. Tarkastuksilla kiinnitetään erityistä huomiota omavalvonnan tukemiseen ja savukkeiden sekä kääretupakkatuotteiden vähittäismyyntipakkausten merkintöihin. Ravintoloiden tupakointitilojen tarkastuksilla keskitytään erityisesti omavalvonnan tukemiseen. Vuonna 2024 Helsinki suunnittelee tekevänsä projektinomaisesti tupakkalain mukaista suunnitelmallista valvontaa oppilaitoksiin.

Sovelletut säännökset

Elintarvikelaki (297/2021) 39 §
Eläinlääkintähuoltolaki (765/2009) 8 §
Terveysuojelulaki (763/1994, muut. 942/2016) 4 a §
Tupakkalaki (549/2016) 83 §
Helsingin kaupungin hallintosääntö 16 luku 2 §

Toimivalta

Hallintosäännön 16 luvun 2 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan ellei toimivallasta ole muutoin säädetty tai määrätty, kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaosto huolehtii kunnan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman laatimisesta sekä sen toteutumisen arvioinnista.

Esittelijä

ympäristöjohtaja
Esa Nikunen

Lisätiedot

Riikka Åberg, yksikön päällikkö, puhelin: 310 32010
riikka.aberg(a)hel.fi
Heidi Öjst, yksikön päällikkö, puhelin: 09 310 50220
heidi.ojst(a)hel.fi

23.11.2023

Asia/13

Liitteet

1 Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma 2020-2024, päivitys 2024

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote

Etelä-Suomen aluehallinto-
virasto

Otteen liitteet

Esitysteksti
Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täy-
täntöönpano
Liite 1

Tiedoksi

Elintarviketurvallisuusyksikkö
Ympäristöterveysyksikkö